ГОДИНА XXX. На Цетињу, у Суботу 16 јуна 1901. БРОЈ 25.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 фор., на по године 2 фор.

За АУСТРО-УГАРСКУ БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год. 6 фор., на по год. 3 фор.

За све остале земље годишње 20 франк. у злату, на по године 10 франк., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, или отправништвима новина на коју драго пошту, а коме је наручиње, т. *Перу Рамадановићу*, к. ц. агенту у Котор, Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 2 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Њихова Краљевска Височанства Господар и Књагиња Милена, Престолонасљедник и Књагиња Милица, са пратњама, стигли су на Цетиње, од грађанства одушевљено дочекани. Њ. В. Књаз Мирко, у пратњи адјутанта г. Миша Поповића, из Рима је отпутовао у Торин.

— Г. А. Поларец, шеф артиљеријског ескадрона и војни аташе француске Републике, и пуковник Вардроп, војни аташе инглески, стигли су на Цетиње

ВОЈВОДА ИЛИЈА ПЛАМЕНАЦ
Министар војни.

Педесетогодишњица његове државне службе.

Кад је говор о људима великога духа, прожетих важношћу за цио један народ, занимљива је свака појава њихова живота: почне се од ране младости, прелази се на арену, са које теку славу себи, срећу земљи и признање нараштаја, па се заустави на период, у коме сребрна одора пресиче старачко лице, ако се изнемогле груди не скрушише већ о уски бријег живота, када неумитни усуд спушти црну завјесу над њим — наступа смрт.

Узевши такав критеријум, кад би писац у стању био детаљно пропратити цјелокупан рад и живот заслужнога слављеника, о коме је накан говорити, читалац би заиста наишао на јак, водар, свазда свјеж дух, неисцрпно богаство ријетких допадљивих особина, изванредну Богом-дану природу и моћ, којом почиње и узорита дјела. Но у даној прилици писац приступа тек кратким цртама живота и рада човјека великог по духу и великог по карактеру.

Осамдесет година отрагу, 23. маја, у селу Бољевићима, Црмничке нахије, зарадова се срце сеоцкога свештеника, доброга попа Михаила, добитком мушкога чеда — Илије. Он имађаше и још два сина, али Илија остаде нарочити предмет родитељске радости, те га сам упућиваше у основноме знању, а за тијем га посла на Цетиње.

Као потомак витешке куће Пламенчеве, која Црној Гори вазда даваше заслужне људе, млади Илија примљен буде у Владаочеву Дому, запајајући свој дух врелим родољубивим осјећајима и јуначким подвизима великога Србина Господара, бесмртног Владике Његоша. Ту се зачe клица будућег великога посленика, усавршавајући се још јаче према ономе добу у науци, те постане свештеником, коју је дужност неколико година обављао.

Али то не бијаше доба слободне пјесме Богу на олтару; тешке прилике земље, за спас које бијаху прво свештеници позвати, као страже крста и слободе, учињаше, те млади свештеник, мјесто духовнога мача, паше опитру сабљу и од тада, па до скорих дана, он је вазда готово на бојноме пољу, газећи тешке кланце непријатељских засједа: нити се препаде, нити барјак издаде, наоружан чудним самопоуздањем и издржљивошћу. Ово је доказао крваве оне 1852—3 године, када Сабља Црногорска — Данило, срушн силну Омерову војску — сто хиљада Османлије када са свију страна поплавило бјеше отаџбину нашу. Ето овдје Пламенац очито доказа примјер храбрости и јунаштва, те је, као капетан племенски, често крајином четовао, сузбијајући непријатеља од нашега земљишта.

Година 1862-га крунише његово витештво и ратничку срећу — Са голом сабљом у руци пред једним одјељењем својих храбрих Црмничана ступа јуришем међу 12.000 одабране војске скадарскога везира, ослобађа опсједнутога Колу капетана и 600 жива робља са чувеним страшилом онога доба „Хасан-Отом“ доводи пред својим Господаром Народни војсковођа — пјесник овако то у своме „Споменику“ приповиједа:

„Ал се бије Кола капетане,
„Брани себе и бијелу кулу,
„Докле њему други инџат дође,
„Од Црмнице капетан Илија
„И за њиме двјеста соколова.
„Тек дођоше на Турке удрише
„И стотину глава посјекоше,
„Док дођоше до Колине куле,
„Тадар Кола отворио кулу....“

Овакав јуначки подвиг учиње, да слава његова још јаче изби на видик, те због тога буде позват на Цетиње, гдје га садашњи сретни наш Господар постави за сенатора и војводу. Наступају часта путовања Војводина у иноземство за ратну припрему и друге државне потребе и ми га очекујемо час из Цариграда, час из Беча, Петрограда, Москве и Берлина Човјека, свестрано прожетог народним добром, свуда је пратио Бог и благослов Владаочев, те му и послови уродише сретно за Црну Гору, а то се живо одазва на потребну реорганизацију ондашњега примитивног војеног склопа.

Пламенац је у својству управитеља војеног одјељења. Пуца пушка у Невесињу, а вапај потлачене браће наше допро је до осјетљивог срца нашега Господара, који, пун вјере у праведну свету народну ствар — сву Црну Гору диже на устанак Пламенац је к јужном одјељењу војске, коју руководи Војвода Бож Петровић. — Опсио је Медун и сретно одржао до 17 окршаја, док не разби Мехмед-пашу у чувеноме боју на Фундину, гдје остави на бојноме пољу готово 10.000 мртвих непријатељских лешина. Овдје је, као брижљиви отац, у дугачкоме лапцу својих војника обилазио сваки завој, не би ли гдје чуо вапијући глас осакаћеног турским оружјем брата Црногорца. Диван, благодарни поступак Војсковође!

Јавља се Дервиш-паша са силном војском и топовима. Главни заповједник Војвода Б. Петровић ломи га, али њега ето с истом силом пут Мањата, гдје га срета иста судба Махмутова, јер га Пламенац обичном срећом дочекује, чини велики пораз и међу осталим непријатељским лешинама, почиваху вјечни сан и двије паше: Авди и стари Шеладин паша.

Међу примирјем, вријеме опорављања од тешкога ратовања, Пламенац у туђем свијету снабдијева ратну опрему за будућа нападања. Вративши се потпуно спреман, ето га гдје се туче са Сапб-пашом час на Горевићу, час на Новом селу и Мартиничкима, па се креће Никшићу, те својим одјељењем војске знатно помога истицању турског бијелог барјака, знака предаје, уз који се вијаше наш црногорски — побједни, вјесником чега узвишеној сретној Владарки Књагињи послужише они китњасти моментални стихови Књаза Побједиоца.

„На бијелом Оногошту
„Застава се Моја вије,
„А Пламенац војевода
„Под њом рујно вино пије.
„Око њега барјактари
„Заграктали ка' орлови,
„А Никшићи сјетни, тужни
„Сад су мене сви робови.“

И на јужноме крају при ширењу Црне Горе приморском облашћу, показао је Војвода Пламенац опробану ратничку срећу, вјештину и прегалаштво, заузимајући дуж мора тврђаве и мјеста међу блатом и морем до самога ушћа Бојане. Као најтежи моменат ратничкога живота бијаше му мучни растанак с Црногорским Улицињем, који по Берлинскоме конгресу онда мораде прићи Турцима мјесто Плава и Гусиња, што се доцније опет промијени.

Довршивши часно, вјерно и јуначки улогу примјернога војсковође, и убравши достојно лавор вијенац војне славе, Војвода Пламенац прима најдрагоцјенији за њега дар од свога Господара — прима признање и израз особитога благоволења, уз чин Министра војеног.

Од то доба наступају му лакши, мирнији дани породичнога живота, њеђујући истим ватреним одушевљењем својој тешкој дужности, не подајући се ни броју година, ни непогодама суровог климата, а из свега избија колосална вриједноћа, оригинална јачина, неуморан дух и чудновата издржљивост.

Занимљиво је овдје приближити једну појаву. Овакав грозан рушитељ силе турске, крвопија њихов и отимач — постаје гост самога Султана Абдул Хамида у Цариграду, куда са својим Господаром отишао бијаше да залогом мира поздрави јунаштво „лафа старог“ са којим наступају најјаче симпатије.

У приватноме животу Војвода је веома љубазан, предусретљив и доступан свакојему истинитом Србину родољубу, без разлике сталежа или чина. Ријетко ће се наћи Црногорца, који није био у дотицају с њим: неко тражи заслужену војничку награду, а неко пушку за самообрану; неко моли за добру ријеч пред Господаром, а неко би савјета и поуке; неко би повео с њим разговор о пређашњем и садашњем стању нове препорођење земље, а неко просто да с њим проговори, и свак је потпуно миран и утјешан с његове стране, благодарно спомињући име његово. Таквим начином Војвода Пламенац је од главара, па до најмање колибе предмет симпатије. То му је морални поклон народњи. Видљивим пак са стране служе они разноликн ордени свију Јевропских држава, од којих највише загрљева његова чиста благодарна прса фамилијарни орден свете династије, којој је завјетно, стално, као што му је вас живот сталан, сву снагу, живот свој жртвовао.

Обазирући се летимички на цјелокупни његов живот и рад, ми видимо, да се у његовој личности укрштају све врлине, с којима су уопште украшени сви људи великога духа, јаки и моћни, да узоритим дјелима служе учитељима узвишених карактера и примјерних службеника.

Педесет година, дуги низ тешких страховања и зебња, просуо се по његовим још јаким прсима. Педесет година упорног напрегнутога рада садрже у себи капитал замашне вриједности, из кога се може црпсти велики дио наше ратне и политичне историје. Бијело није посуло је његове старачке власи, али му срце није ветерана конзерватора, већ мужа ведра, свјежа духа, здравих појмова, којима се не спутавају благородне мисли, родољубна осјећања, већ се даје мах за стварање нове ере бољих и сретнијих дана... То је факт. Војвода Пламенац је омиљен и живи учитељ омладине, што му Књажевић Мирком стихом изрази:

„Младеж ће се црногорска угледати на Војводу,
„Који скоро вијек дава служи Књазу и слободу;
„Све јуначки и ревносно, и по дневи и по ноћи,
„Не подлежећ' трудовима, ни времену строго моћи.“

Рад и заслуге оваквих мужева, који носе печат поштења и општег народног блага, чини и носиоце тијех заслуга пуноважнијема за цио народ. Према томе достојно име овог црногорскога државника не заостаје у границама ових тек наших сурих литица, него се простире и на васцијели наш српски род, који зна и дужношћу сматра једнаку славу и признање одавати свакоме оном, који предњачи идеалима среће и братва народног.

Слава и хвала великом примјерноме служитељу рода, Олтара и Пријестола —

„Слава му!..“

Цетиње, 15 јуна.

Усљед одлучности, којом се у посљедње доба расправљало арбанашко питање са италијанског гледишта у италијанској штампи и у италијанској заступничкој кући, бечка „Н С. Преса,“ да тај факт забашури, и да пажњу јевропског јавног мњења на трећу страну обрати, истиче споразум између Италије и Аустро-Угарске односно Арбаније, па вели, да овај споразум не тежи само да се ове двије државе узајамно увјере, да не мисле на посјед Арбаније, — „него се он много више простире на могућност, да се трећа рука пружи на арбанашки плијен. Ова могућност — наставља бечки лист — док постоји јевропска Турска, на сваки начин није опасна, а Аустро-Угарска нема се бојати подозрења, да она хоће да уздрма опстанак Турске. Али је ту, без сумње, црногорска амбиција, да се с положаја у Оцињу у згодном часу вијне у Арбанију, а то Аустро-Угарска не може жељети из разних узрока, прије свега не, јер је Црна Гора изгубила право, да се у Бечу сматра као лојалан и повјерења достојан сусјед, и јер би увеличање Црне Горе довело у опасност мир на босанско-херцеговачкој граници“ и т. д.

Да изоставимо друге мање сателите бечког листа, који по истим нотама свирају у аустро-угарској штампи, навешћемо још како бечки дописник лондонског „Стандарда“ развија и допуњује ту пјесму у инглеској штампи смјелије али тим плићс. „Што се тиче Италије — из Беча се поручује у Лондон, — то се у њезиним захтје

вима на Арбанију чује глас Црне Горе а не Италије. Црна Гора би хтјела узети Арбанију, један дио или цијелу Босну, па још и Србијом управљати; али би остварење тих снова било погибељно за Аустро-Угарску. Ниједан италијански државник ма ког правца не може бити тако необавјештен, да би се могао надати у могућност — кад би и нестало тројног савеза — да поможе Црној Гори у тим њеним сновима“ и т. д.

Тако се јавно мњење јевропско заварава, да се одврати његова пажња с једне стране, која другу изазивље, па да се Црна Гора прикаже као елеменат нереда на Балкану — оно што би се с извјестне стране баш жељело да буде....

Односно „црногорске амбиције на арбанашки плијен“ умјесно ће бити напоменути, да је на црногорској застави исписата она народна максима: „Отето — проклето!“, којој потпуно одговара она друга и народна и већ међународна: „Сваком своје!“ — под којом заставом Црна Гора може мирно трпјети.... и правицу чекати, тим лакше што установљени и током година учвршћени њени добри односи са моћним источним сусједом најбоље изобличавају најновију стратагему-повику на њу.

А што се тиче побуда и намјера италијанске акције у арбанашком питању, упућујемо оне, којима је до истине, на „L' Iniziativa,“ посљедњи спис великог италијанског патриоте мислиоца Мацинија, који Италија сматра његовим завјештајем, и који слободу и самосталност балканских народа захтјева у име животних интереса Италије.

Само толико на ову најновију тапад од папира, на коју смо већ навикли и која нас није ометала нити ће ометати, — и на најновија подметања, да подметачи не реку: ко ћути — потврђује.

ОДЗИВ НА ПРЕНЕТТИЈЕВУ ИЗЈАВУ

о тројном савезу.

Петроградско „Новое Время“ спомињући бесједу садашњег италијанског министра иностраних дјела од г. 1891 против тројног савеза, на основу које је у камари био упитан послаником Барцилајем, вели:

„Овај упит је био веома неделикатан. Ма какво било расположење јавног мњења у Италији, ма какви били погледи кабинета г. Занарделија па и самога г. Принеттија, Италија се још налази у савезном уговору с Аустријом и Њемачком, и рок тога уговора не истиче сјутра. Принетти се није мога официјално изразити против тројног савеза. Он је показао разлику, која постоји између правца италијанске политике данас и десет година назад“...

Па овако схваћа и тумачи бесједу г. Принеттија:

„Ако у Берлину и Бечу признају да се ови услови могу примити и објаве, да се пријем на тим основима нових чланова у састав средњо-јевропског савеза производи без препрека, то ће може бити не сама Италија пристати да се запишпе у чланове те установе, гдје по штогод вазда дају, ал ништа не захтјевају.“

Петроградске „Новости“ говорећи о арбанашкој политици г. Принеттија наставља:

„Сам споразум Аустро-Угарске с Италијом у арбанашком питању сличан је аустро-руском споразуму г. 1897 и своди се на уздржање statu quo у Арбанији. Разумије се, да такав споразум није ништа друго него покушај одложити на неопредјељено вријеме извршење 23 чланка берлинског уговора односно Арбаније. Арбанашко питање у будуће може донијети клопота аустријској и италијанској дипломацији и споразум од 1900 трудно да се може сматрати потпуно поузданим предупредительним средством, и ако свједочи о мирољубивој политици обију великих држава.“

Паришки „Журнал де Деба“ тумачећи Принеттијев говор вели, да је немогуће закључити да ли ће Италија изаћи из тројног савеза или не. Па завршује: ми бисмо срећни били да се евентуално пристајање Италије у тројни савез узможе измирити са побољшањем франко италијанских односа, али Италијани — према нашим односима са њиховим савезницима — грјешили би кад би мислили, да смо ми, услед нашег приближења с њима, равнодушни према евентуалном уласку Италије у тројни савез.

„Дакле је очевидно да приближење француско-италијанско с политичког, економског и финансијског гледишта биће тјешње и корисније по Италију, у колико ова остане или одступи од тројног савеза.“

„Фигаро,“ „Гулоа,“ „Сикл“ и „Радикал“ задовољни су говором Принеттијевим, и веле, да његове ријечи обезбјеђују наставак добрих односа, од којих се Француска и Италија не могу него користовати.

„Либерте“ вели: Треба да смо захвални италијанском министру што је говорио о тројном савезу тако, да није могао ничим потакнути нашу осјетљивост.

Берлински „Национал Цајтунг“ одобрава суд Принеттијев о положају трговинске политике.

„Берлинер Тагблат“ радује се што је Принетти дао израза нади, да ће се трговински уговори са централним државама обновити.

„Фосише“ вели, да ће се Принеттијеве изјаве јако цијенити у иностранству.

Бечка „Н. Ф. Пресе“ задовољна је говором италијанског министра, али бечки „Рајхсвер“ опажа на Принеттијеву изјаву, о добрим односима са Француском, да би Италију могао привући к себи двојни савез, што се не смије заборавити, јер тројни и двојни савез не дјелују једним правцем, и с тога се могу укретити.

Односно Арбаније „Рајхсвер“ опажа да је италијанска политика на Балкану од скора. Осим тога између Италије и балканског полуострва испријечило се Јадранско море, а било би трудно одвећ наћи каквог сродства народног или политичког између Италије и Арбаније. Бечки лист вели: „Говор г. Принеттија, и чланци „Трибуне“ откривају чудновату ревност да заузму мјесто у балканским питањима, о којима се нијесу у Риму до мало прије нимало бринули.“ Па завршује: „За час ваља да се ограничимо узимајући на знање изјаве италијанске о тројном савезу, па мислити какве нам накнаде Италија нуди за све њезине старе и нове претенсије.“

На то „Трибуна“ одговара: „Заблуда је, да је бдења политика Италије односно Балкана скорашња. Народна свијест ју је наложила одма послије берлинског тракта. Што се тиче накнада, које Италија може дати, „Рајхсвер“ чудновато мијења улоге. Ко тражи јамства, која га иду, нема што да ради, него постојано тражити их, да их добије.“

О РУСКОЈ БАЛКАНСКОЈ ПОЛИТИЦИ.

I.

У „Петроградским Вједомостима“ почео је излазити низ чланака под насловом „корјен зла руске балканске политике“ и ми ћемо у изводу донијети те чланке. „Петроградске Вједомости“ су лист од великог угледа због личности његова уредника, и због тога отворенијим мислима у иностраној политици није лако у њему давати маха, те је по свој прилици био прекинут онај низ значајних чланака, који смо били почели доносити, док се лако пуштају чланци каквог политичара из школе Метернихове... С тога овај лист и доноси чланке са потписима дотичних писаца, дочим само уредникови чланци излазе без потписа, и њима се даје велика важност.

У првом чланку одма вели, ма како себе ласкали уображењем о сталности резултата, што смо на Балкану постигли — ипак нам очевидност говори јасно, да су бразде правца источног питања прешле из рука Русије у руке њемачке и оних, који су с њом. Вријеме заносних снова и фраза о источном питању прошло је. Два пуна вијека над њим је провела Русија „не штедећи свога живота“ и што више и не чинећи рачуна о својим жртвама. Њеки ће одиста и сада рећи, да смо ми водили нашу источну политику одлично и да се све налази у реду. Други ће рећи да сам задатак источног питања није нам био потребит, да смо морали мислити само о себи, своје силе трошити за себе у сврхама државног развића, односећи се према балканским народима као према туђима организмима.

Програм гордог егоизма и напуштања балканских народа њиховој судбини, то јест како буде угодно Јевропи — за нас већ није могућ, послије дугог периода наших заузимања и бриге о њима. То би значило осудити те бриге и све што смо за њих жртвовали. Већ је касно прописивати руској политици рецепте равнодушног игнорирања свега онога, што се ради и што се приправљ на Балкану. Наша старања и наше заслуге од Петра Великога до данас створили су нам не само извјесна права, него и дужности, којих се не можемо одрећи. Нашим правима ми ваља да се користујемо у пуној мјери, бар из поштовања наше прошлости, ради повјерења и нада оног руског народа, који је крв своју пролијевао по земљи српској и бугарској... Настајући руски наранџаји могу нас кадгод упитати: за што је Русија шиљала на бојно поље наше очеве, наше дједе, прадједе и прапрадједе? За што су они остављали своје кости у Турској? Зар нијесу одили на заклање само да доведу „Милане“ и његове савјетнике, да прогоне српску цркву и њене јерархе, да угњетавају српски народ, и да предају своју земљу туђему капитализму!...

Што бисмо могли ми на то одговорити? Само: притрпите се, доћи ће вријеме и све ће се вратити, и ми о томе радимо. Ето зашто не смијемо напуштати источно питање, и кад би се нам то чинило данас корисније.

Још има разлога, за што ми не смијемо одбацити то питање на по пута. Тај је разлог у обезбјеђењу саме Русије, то је наша сопствена будућност, као независне царевине, која би се нашла у опасности, тек бисмо Балкан напустили, одрекавши се од задатака руско-словенских и свесловенских. Тај исток од нашег чеда претворио би се у нашег злотвора. Из немоћи Турске, из развалина бивших прије словенских држава — створила би се федерација преставника наших исконих јевропских непријатеља. Тада би се Дунав и његово ушће претворило збиља у „гвоздена врата,“ али само Русији затворена, чији би кључи били у Берлину. Тада би се тјеснаци збиља неутрализирали, али само као Суец. Само акције босфорског канала биле би у рукама „Национал банк фир Дајчланд,“ а патроле би биле постављене из Померање и Бранденбурга. Тада све наше црноморско бродовље и све луке и све што би се могло стећи руско-словенским Црним Морем пропало би без трага и без повратка!.. Ми бисмо се нашли одрезани од Далеког Истока и од Амура, у тамници, без слободних лука, без слободног саобраћаја са свијетом. Ми бисмо се претворили у московску царевину допетровске Русије!

И то ће све бити усљед нашег far niente у балканском питању. Ипак има и трећи програм, који се не слаже са руско себичним руским програмом, нити се заноси сновима другог, хвала ком смо ми два вијека грмјели и рушили по балканском полуострву, не мислећи до шта ће све то довести. Ратујући против Турске и рушећи јој основе, као да нијесмо мислили на посљедице, које су се од нашег дјеловања стварале њешто и задњом мисли. Намјере и идеје наше биле су свете, побуде наше, које су нас руководиле у ратним подузећима, биле су разложне и несебичне. Али да ли су била цјелисходна и непогрјешна средства у нашем дјеловању? Јесмо ли се приближили коначној циљеви нашег задатка, или демонстрирајући у корист његову, и уображавајући себи да идемо напријед, у самој ствари себе варали лажним очекивањима, којима смо питали наше самомњење?....

Сва историја нашег дјеловања у источном питању изобличава, да смо несмотрено и неосновано упорно мислили, да ћемо једном опредјељену циљ постићи истим већ усвојеним средствима. *Консервативизам наш у циљеп и гдеји сасвим ј природан и неизбјежан.* Али наш консервативизам, наша застарјела навика ограничавати наш програм у источном питању искључиво *ранким оп рацијама, на дипломатским споразумима, формалнима обећањима наших противника и хартијним гаранцијама* — такав консервативизам мало по мало нас је доводно *да се све удаљујемо од стварности, од животних потреба балканских народа.* Видећи нас гдје летимо по истим облацима и све очекујемо небесну ману за срећу балканског полуострва, они су морали тражити изворе за своје државно-народне потребе мимо нас и код самих наших противника.

Вријеме је о томе проговорити одлучније и громкије. Дрво се познаје по плоду. А плодови наше двовјековне политике, колико усрдне толико својеобразне у предјелима придунавским и балканским, довели су до тако неповољних посљедица, да очевидност јасно говори свакоме непредубјеђеноме: *нема ли у самој основи нашег практичког програма у источном питању заблуде, основане или на нашем несхватању, или на лакомислију, или и на једноме и на другоме?*

ЛИСТАК.

ПАСТИРСКА СЛАВА.

(Свршетак.)

Каква је Пиштутица вијели смо, а Баџина и то је један точак, који извире из једне позиде па кроз дрвену љуску пада у подуже дрвено корито, а из овог иде вода у друго, из другог у треће, из трећег у четврто; свако корито другијем чини прави угао. И ова и она на Пиштутици поглавито су воде за стоку, за то су и та корита; а вода на Цер и Марков студенац, то су воде за напојницу путника, јер је једна и друга позидана и удешена да се може пити непосредно. С Баџине требало нам је изаћи на јајасти Тврдоч да одатле још један пут расмотримо Црничко поље. Низ Тврдоч као низ јаје спустили смо се доље и наставили пут „џадом“ (колским путем) уз Телију; туда смо сретали чобане-це у групама гдје пјевају и плету вијенчеве, а мушки пуцају, халакћу и један другог дозивају. Код једне групе се малко задржасмо, док ево ти једне невјесте од прве године брачног живота и с њом једна дјевојчица од својих 8—9 г. Како једна тако друга, отијевале су нам овај поздрав: „Помози Бог моји, да није урок, Боже чувај, ка прије у здрав[illegible] Невјеста је одмах пала — сјела и стала да плете вијенац пјевајући из свега гласа већ познату пјесму не гледајући што смо ми, као непознати, ту. Ето како су они упијени у својим обичајима; а исто сам примјетио код спичанских чобана-ца, јер једна одрасла дјевојка (до 23–4 г.) пјеваше из гласа своју пјесму, не гледајући што смо ми ту, код њих. Искрај те групе чобана пошли смо правце доље низа шумовиту страну од Телије. И ту су нас мушки пропратили са нуџьавом, на које смо им морали одговарати тек пошто смо сишли на другу окуку колског пута. Оставили смо пут па смо пошли на неке дочеве; но ни тада нијесу нас чобани оставили на миру него довикивали: „Срећан пут г. учеља!“ и пуцали. Тек што бјесмо сјели у хладу под једњијем цером, док ево ти једна трупа момчади ожењених и неожењених, који су, пошто су код куће обједовали, пошли на Сто, а отуд овамо, да већи „џумбус“ буде; они тек су нас опазили, пустили су се к нама у трк и повадили револвере, који су пуни ћораваца, да пуцају на нас. Двојица од чобана и један од истог друштва, који бјеху још пријед у ходу се с нама здружили, потекоше њима у сусрет и један пут другијех испалише по неколико метака тако, да смо се од један пут нашли у магли од брзог праха без олова. Послије ове лијепе маневрице они су дошли код нас и учтиво се с нама поздравили. Сјели су мало па су устали и уфатили коло; пјевали су подуже, наравно, да су им се и повећи чобани у коло придруживали; за тим су запели нишан и гађали га. У то су и пастири почели најављивати браве ка кући, пјевајући женске а мушки се довикивајући и пуцајући. Одатле смо сви скупа пошли низ такозване долове, гдје Кучи грађаху једну подужу међу, док смо дошли на Пијеркоцу, гдје смо у хлад од дивљијех крушака сјели; а она трупа момака ухватила коло и пјевала за неколико минута. Како ту тако уз цио пут бивало да они чобани, који су ме познавали, као и други што су с њима ишли довикују: „О г. учеља! чека је тамо!“ и метне из пушке; али сад има је ко за „учељу“ пуцати, јер сваки од онијех момчади снабдивен је био са по 4—5 теста ћор-фишека од револвера. С Пијекорца пошли смо преко Лукаришта на Поток од Лукаришта, па на Бучевицу (ријеку) па на царски пут под Црни Крш, гдје смо се јутрост са чобанима растали. Под Црни Крш сјели смо и одатле су сви довикивали оне, који ће с бравима поћи од Стола преко Скака за село; они су се овијема одазивали и пуцали и опет ове довикивали. И то је трајало више од по уре. У толико се прикупљала стока од половине овога села, која је била на Телији, а она друга половина која је била на Столу прикупила се на Скак, између Мелице и Скале оба бескорисна брда. Пошто се окупило на ждријело између Рибњака и Лавовице више од хиљаде брави, пошао је сваки чобан-ица у своје стадо и објесио вијенац о рогове једног од најбољих брава у свом стаду. Чобани-це, ђакови, људи и жене, који су дошли да сретну стоку, као и они што су дошли да чине „сепр,“ нанизали су се уз једну и другу страну ждријела којим ће стока да прође. На један пут пусте браве низ Скалицу од Рибњака а загрохте пушкама с једне и друге стране преко брави тако, да је магла пала од пушчаног праха. Грмљава пушака која је трајала неколико минута, звекет пропорача и блека брави од узбуне, узвици момака уз пуцњаву, јека од женских гласова, бучање оближних брда а јека — одјек дањих, даваху неку дистонацију најразноврснијих гласова, која је у фортиссимуму трајала неколико минута, али како су брави одјурили низ Скалицу па пријешли Жути Бријег и почели улазити у село покрај школе, то је интензитет ове дисхармоније почео опадати декрешендо, док је пријешло у појединe гласове, који се чујаху тамо-амо; и то како се пошло ка кућама тако се појединци поздрављаху са узвиком: „пођи с Богом“ уз метак пушке. Ти су гласови бивали све ређи и ређи, док је на један пут са сутоном заједно наступила тишина у овом разбаченом селу.

Нека ми буде дозвољено узгред рећи коју о парници зубачко-туђемилској око њихове планине — комунице у Суторману. Та њихова парница протеже се од назад неколико година. Планина како за дрва тако за испашу била им је заједничка — комуница још од незапамћеног времена; граница није била међу њима, изузев у колико су њихова села са њивама досијезали, остало им је било све заједничко и једни и други су били равноправни у тој комуници. Но како су Зубчани прије од Туђемиљаца пали у овај крај т. ј. доселили се и како је назад 180 год. бискуп

БИСМАРК.

Прошле недјеље у Берлину је свечано, у присуству Цара и Царице, откривен споменик, који је Бисмарку пио благодарни народ подигао. То је нешто сасвим наравно и не би требало ни да саопштавамо нашим читаоцима; али је знаменита бесједа, коју је на тој свечаности пред Царем Вилхелмом изговорио рајхс-канцлар Билов од стране царевине Њемачке.

Ево те бесједе:

„Ваша Величанства! Ваше Преузвишености! Господо моја! На заходу свога живота Књаз Бисмарк се изразио, да је Богу благодаран, што му је милостив био, да своје име у кору њемачког храста уреже. Данас, гдје ми његов споменик откривамо у престоници њемачке царевине, нема међу онима, који ме овдје окружавају, у цијелом њемачком народу, никога, који не зна и не осјећа, да траг земаљских дана гвозденога канцлара неће нестати, да дивљење и благодарност њему неће престати, докле узбије једно њемачко срце, једна њемачка уста узговоре и једна њемачка пестиница док се устиска. Ова самосвијест данас је јача, живља и јаснија него ли оних дана, када је Бисмарк међу нама био. Јер Књаз Бисмарк није био као његов незаборавни друг, фелдмаршал Мотке, у тихом, чистом етеру неличног посматрања кружећи орао. Он је био лавске нарави, он је на земљи стојао у прашини борбе, он до посљедњег часа није престао да се страсно бори, а борба доноси оправдано противљење, неправедно непрезнавање, часно непријатељство и слијепу мржњу. Али је мржња, прије двије хиљаде година рекао је Перикле на гробу погинулих Атињана за своје светиње, кратког вијека и пролазна, док слава, пошто прашина борбе пане, свијетли нам у сјећању непостижних дјела и несравњиве личности. Тако ће гигантски сјен Књаза Бисмарка расти, што даље дневи њемачког живота напријед узиду и што више народно суђење узријева. Рођен на покрајинској груди у срцу Пруссије, Отон Бисмарк је узрастао у Берлину. Башту васпитног завода Пламана, који је постојао на крају Вилхелмтрасе, он је прије називао мјестом рођења својих кула по ваздуху. Иза ограде ове баште машта је показивала дјетићу сву шарену земљу са шумама и кулама, и са свим доживљајима, што су га чекали, цио пространи свијет, ком ће овај дјетић једном други облик дати, кад се он као учињен човјек у Вилхелмтрасе поврати и највишу епоху у њемачкој историји отпочно. Пошто је он са насилном енергијом под Царем Вилхелмом Великим и са њим подигао Царевину, он је овој обезбједио мир и свијету с ријетком умјереношћу и самоограничењем. Он је њемачки народ из гробља ускрснуо, он је, да једном ријечи речем, њемачки народ на коња ставио, што прије њега никоме није пошло за руком. Он је извео и довршио, што је од вјекова наш народ жудио и за чим су најплеменитији духови тежили, око чега су Отони, Салијери и Хохенштауфени узалуд напоре улагали, за чим се дуги ред мученика њемачке мисли борио и трпио. И он је у пуно доба био полазна тачка и пут крчио новом времену њемачког народа. У сваком обзиру ми стојимо на његовим раменима. Не у том смислу, као да је патриотска дужност, све одобравати, што је он рекао или учинио. Само луди и фанатици тврдити ће, да Књаз Бисмарк никад није погријешио. И ни у смислу, као да је он поставио правила, која у свим приликама у сваком случају и у сваком положају слијепо треба примјењивати. Укочених догма нема ни у политичком ни економном животу. И баш Књаз Бисмарк на доктрине није много полагао. Али што нас је Књаз Бисмарк научио, то је, да не личне страсти, нити тренутне популарне тежње, нити старе теорије, него ваздa стварни и трајни интерес цијелог народа, salus publica, мора бити роководећи правац разумне и морално оправдане политике. Што нам цијело његово дјеловање показује, то је *да човјек може управљати бродом, који иде струјом, али не може самом струјом, да ми, као што се сам он изразио, велике ствари не можемо чинити, него природни ток ствари посматрати и оно, што овај ток до зрелости доноси, обезбједити.* С другим ријечима, да у политици треба у сваком часу *јасно уочити границе постиживога, па за постигнуће постижив користи и блага народног све уложити.* Ниједна странка не може Књаза Бисмарка само својим сматрати. Али се свак може у пркос супротности у једном или другом питању пред овим мртвим поклонити. Он не припада ниједној котерији, он припада цијелом народу. Он је својина народна. Он је на политичком пољу и у области дјела за нас постао, што је Гете у области духова на пољу умјетности и књижевности за нас био. И он је, као што је Шилер о Гетеу рекао, змију згазио, која је наш геније обвијала Гете нас је очистио на пољу образовања, Бисмарк нас је научио политички мислити и радити. И као што Гете за ваздa као звијезда на нашем душевном небу стоји, тако нам Бисмарк јамчи, да народ своју равноправност са осталим народима, своје право на јединство, самосталност и силу никад не може изгубити. Он нам је дао примјер да никад не клонемо духом ни у најтежим приликама. Он нас је научио да останемо себи вјерни. Он нам је дао самосвијест и дух прегалаштва. У њему може као у зрцалу народ сам себе гледати, јер је он био прије свега Њемац у најпунијем смислу ријечи. Он се само може замислити на њемачком тлу, само Њемцима разумљив. Тамо је пред нама алеа побједе. Ако је та горда улица од Асканијера и Иприбершких Бургграфа до великог Цара њемачког довела, то ми захваљујемо на првом мјесту генију човјека, чија се слика у мједи сада пред нама открива, његовој истрајности, његовом духу јуначком, његовој мудрости, његовом раду за династију, која је к нама дошла с југа Њемачке, да одовле сјевер и југ за ваздa сједини. Његово је дјело такво, да се оно може преживјети. У средини Јевропе положени, ми смо упућени, да ваздa будемо, али довољно снажни, нашу независност на сваком крају да сачувамо. Опрјекама у политичком, економном и вјерском обзиру прожети, неће нам никад оскудјевати унутрашње борбе, али оне неће никад више моћи, да разбију обруч, који је прије тридесет година био скован. Exegit monumentum aere perennius. Нека би тако свијетлило име великог човјека као огњени стуб пред нашим народом у добрим и у тешким данима! Нека би његов дух за ваздa с нама био! Некаби наш њемачки народ к својој великој будућности одио у миру и слободи, у добростању и у сили, руковођен славном Хохенцолерискom Кућом, на којој почива будућност народна! У тој нади и у том осјећању пред овим спомеником, који овим у име царевина примам, једнодушно ускликнимо: Њ. В. Цар њемачки, њемачки владаоци, и наша љубљена отаџбина живјели hoch! и још једном hoch! и ваздa hoch!“

Ми смо ову бесједу од ријечи до ријечи превели, јер се имамо што из ње научити.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(**М. Ђ. Милићевић,**) један од најтрудољубивијех српских књижевника, навршио је 4 јуна седамдесету годину свога живота, педесету књижевнога рада и доживио стото издање својих књижевних радња. Рођен у сеоској кући у Србији, у којој је и своје образовање добио, отпочео је као народни учитељ, па је данас државни савјетник и члан српске краљевске Академије, коју је и представљао на Цетињу о прослави четиристогодишњице Ободске штампарије, на оном знаменитом научном свесловенскоме скупу и ријеткој свесрпској светковини. Својим књижевним радовима он нам је показао како се пером служи отаџбини, биљежећи и ситнице из живота народнога, из живота заслужних народних људи и из историјских догађаја свије отаџбине, и описујући савремено му село српско до државе Србије, у чему се огледа његова оригиналност, или ако хоћете, угледање на оца новије српске књижевности, Вука Караџића.

Биоградске „Вечерње Новости“ вele: „ако тражите књижевника, који ванредно влада *чистим као суза српским језиком* — слављеник нам је најодличнији представник. Ако сте ради да познате писца, који *скроз познаје живот и обичаје свога народа* — на првом мјесту истиче вам се име слављениково. Кад овим ријетким особинама додамо *необичну вриједноћу*..... онда нам сама рука лети капи....“

Тако је. Слављеник је своје перо посветио народу, своје књиге задахнуо народним духом, и народ га разумије, љуби и поштује као књижевника, којега те врлине издижу високо у збору српских живих књижевника.

Поводом овим Њ. В. Краљ Александар је одликовао заслужнога књижевника I-вим степеном реда Св. Саве, а са свију страна Србства слављеник прима најаве признања и честитања, којима и ми наше придружујемо, са жељом да здрав и чио још дуго поживи на углед млађима и у вриједноћи и у љубави према својој груди, према своме народу.

(**Избор Јоакима III.**) Ми смо донијели ред, по ком се бира цариградски васељенски Патријарх. У првој сједници сакупили су се сви изасланици разних епархија и еснафа и сви чланови св. Синода и мјешовитог савјета у општу сједницу, на којој су се отворила писма епархијских митрополита, у којима су била имена кандидата за будућег Патријарха. Кандидата је ту било истакнуто 20, од којих је Јоаким III добио 33 гласа, више од свих осталих. Списак ових кандидата послао се на порту, која има права, да избрише кандидата, који јој није по вољи; и пошто је влада избрисала нека имена кандидата, послала је списак натраг св. Синоду. Тако је слиједила друга сједница за коначни избор будућег Патријарха. Заступник упражњеног патријар. престола позвао је присутне да бирају од преосталих 17 кандидата сваки по три кандидата, писмено на особитим листићима. Сваки бирач носио је свој листић и предао нарочитом одбору. Резултат овог другог гласовања дао је 11 кандидата, од којих је Јоаким III опет имао највише гласова — 83, па су за њим долазили митрополит хиоски Константин и варненски Поликарпо, *на коју се широјицу ограничио број кандидата.* Тада су сви из синодалне дворане сашли у синодалну цркву, која је била пуна народа, као и авлија патријаршијска и испред авлије. Послије црквеног обреда, прочитан је записник о законитости ове тројице кандидата. Сад је слиједио коначни избор. Сви митрополити, који су чланови синодални, и сви епископи, који су се случајно нашли у Цариграду, записали су од оне тројице по једно име на особне листиће, па су тако редом приласили трпези постављеној на сред цркве, љубили св. Јеванђеље на трпези, и бацали своје листиће у одређену кутију. Било је 18 листића у све, колико и гласача. Кад су се почела читати имена одма је прво име било „Јоаким III,“ и тек се то име изговорило подигао се такав урнебес од клицања: „живио Јоаким III“ да се није могло чути даље читање имена. Резултат овог гласовања био је, да је Јоаким III изабрат једногласно, о чему је састављен одма ту у цркви записник, који су потписали сви синодални чланови и епископи. Кад су архијереји из цркве стали излазити, народ је дохватио на руке брусанског Митрополита Натанаијла, и носио га. Одушевљење је било постигло свој врхунац. Истог дана је Синод ријешио да нарочити одбор на посебном параброду пође у Свету Гору, да прихвати новоизабраног Патријарха, као што је саопштен Порти резултат избора, који је одма Султан потврдио.

„Цариградски Гласник“ пише:

Јоаким III. родио се 18 јануара 1834 год. у предграђу Цариграда тако званом Бојаџи-кеј, а од оца Димитрија и матере Теодоре. Прво име било је Јоакиму „Христо“. Као рођеног овдје у Цариграду, грчки новинари зову Јоакима „византинцем,“ ма да му отац и мати нијесу византинци, већ Трачани из паланчице Евћара, која се налази на 5—6 часова сјеверо-источно од вароши Крк-клисе или „Лозен-града“. Када се за вријеме чувених Крималија 1797 год. народ поменуте паланчице раселио, већина њих населила се у данашњем предграђу Цариграда Бојаџи-кеју, које је прије носило друго име, а које се послије назвало Бојаџикеј због тога што су досељеници већином били бојаџије. Међу тим досељеницима, дакле, били су и отац и мати Јоакима, који су се ту доселили и гдје је се прекршни Христо, а потоњи Јоаким родио. Према своме данашњи Вас. патријарх Јоаким III. с правом се може сматрати више Трачанином но Византинцем. Прекршњега Христу вукло је срце још из младих година да се закалуђери и тако свршивши школу у Бојаџи-кеју, отиде у Св. Гору гдје се и закалуђери. Тамо се није много задржао и из Св. Горе отишао је некоме владици у Влашкој, код кога је двије године служио као јеромонах. Из Влашке је отишао у Беч и у тамошњој грчкој цркви служио је неколико година као ђакон, гдје је том приликом научио и њемачки језик. 1860 год. вративши се у Цариград постаде за вријеме патријарха Јоакима II. други ђакон патријаршиски, а за тим 1863 год. би унапређен за В. Протосинђела. Послије пада Јоакима II., и он би отпуштен из службе и стављен на расположење. Послије годину дана назначен би за Митрополита у Варну, одакле је послије 9—10 год. премјештен у Солун, гдје је владиковао до 1878 год. 23 октобра те године изабран је за Вас. Патријарха. Када је Јоаким дошао у Цариград, нашао је Патријаршију у потпуном растројству, црквене ствари у незавидном положају, а клирички чин у распуштеном стању. Јоаким III., пун живости, енергије и осјећаја према свему што је свештено приличније, заузео се својом снагом да оно што не ваља поправи, оно што фали да накнади итд. Као најпрече му је било поправљање финансија у Патријаршији. За тим поновио је централну свештеничку школу; саградио је сиротни дом; основао је патријаршиску штампарију и лист „Еклисијастички Алитија;“ ревносним својим заузимањем код овдашњих богаташа постигао је да се из основа подигне она великољепна зграда за школу на Фанару тако звана „Мегали ту генус схоли“ (велика народна школа); за његово вријеме поправљена је Богословија на Халки, а поред болнице у Балуклији подигнуто је одјељење луднице, поправљене су школе у Фанару, он је оградио зидовима гробље у Егрикану; он је први одредио инспектора над школама у Цариграду; очински се постарао о реформисању и унапређењу црквеног пјевања, о пристојном држању клира итд. И све је ово Јоаким III. учинио за кратко вријеме, т. ј. за растојање од 5—6 година, од 1878 до 1883 децембра 9, када је због независних од њега разлога и узрока поднио своју оставку на патријаршиски престо. Послије поднијете оставке повукао се у своју кућу у Бојаџи-кеју. Но пошто и ту нијесу га на миру остављали, кренуо се отуда и пошао да посјети Божији Гроб у Александрију, и најпослије се стално настанио у Св. Гори у манастиру Милопотама, гдје је скоро провео 15 година као пустињак — далеко од овог свијета, одакле је сад позват опет међу овај свијет да му погрешке поправи и пружи лијека његовим ранама.

Змајевић, који је био дошао у кан. посјету, нашао 12—13 домова римокатоличких у селу Туђемиљу, и како многи од Туђемиљаца презивају се на име ђеда или прађеда — хришћанина и на основу другијех аргумената, њима се чини да Туђемиљци, који су ту од скора, буду с њима равноправни у имовинском праву планине. Сам је Господар лично интервенирао, да их како нагоди попевши се на Брусић, који остоји неколико стотина метара од колског пута у правцу фортице Црног Крша и одатле разгледавши њихову планину, повукао је ову границу: све, што стоји источно од Потока од Мандука, који иде од Грла од Мужице па између ова два села утиче у Вељу ријеку, која се са Бучевицом уједно зове Железница, да буде властита својина туђемилска; а све, што остане западно од линије, каја иде ријеком Бучевицом или Потоком од Телије, па колским путем до на окуку на Колијевци, одатле на воду Пишутицу па на врх од Шанталије, те до шушанског и спичанског худута, буде властита својина зубачка, а оно, што остаје између ове двије линије и худута лимско-каручког, остане њихова комуница, у којој ће бити равноправни оба села. Остало је било још, да се повуче худутска линија на југу између два именована потока: Потока од Телије и Потока од Мандука, око које су се толико глодали и трвили. Предобри и премилостиви Господар, да би стао на путу глођи трвењу ова два иновјерна, римокатоличко-мухамеданска села, из чега се, као природна посљедица, рађа узајамна омраза и свађа; шаље о свом трошку нарочитог изасланика, заслужног и многоуваженог пресједника Великог Суда и члана Државног Савјета г. војводу Ђура Церовића, стављајући му у дужност, да мирним и благим начином нагоди једну и другу страну. Искусни судија најтачније и најревносније врши високи налог свог Узвишеног Суверена на задовољство једнијех и другијех, повукавши једну линију од Потока од Телије па на Брусић један, с овога на други па на трећи, а с трећега на фортицу на Црном Кршу, а одатле на Дабино па у Поток од Мандука. Г. војвеци Церовићу било је у високом налогу, да обиђе и разгледа њихову планину, па ако нађе да граница — худутска линија, коју је Он — Господар повукао, није умјесна, избрише, па другу повуче. Но г. војвода Церовић, пошто је 9-ог и 10 ог о. м. обишао скраја у крај њихову планину, коју момак од 25 г. с муком би обишао за два дана, нашао је, да је худутска линија повучена лично Господаром сасвим умјесна и најразложнија и најразборитија, па је зато њу оставио и своју додао, на што је са задовољством пристала једна и друга страна, а њихови опуномоћници у знак пристанка дали су писмену изјаву, коју је г. војвода Церовић собом однио.

П. М...ћ.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 15 јуна.

ПРОГРАМ за прославу педесето-годишњега јубилеја државне службе господина војводе **Пламенца**, под високим пресједништвом Његовог Краљ. Височанства Књаза **Насљедника**:

1.) Осамнајестог Јуна о. г. почасна чета Цетињског Гарнизона са 3 официра и са барјаком долазе с музиком на челу пред стан Јубилара, тачно у 6 сати из јутра и ту дају два шилбока. Пошто шилбоци заузму своја мјеста, барјактар уноси барјак у стан Јубилара, војена музика свира државну химну а почасна чета одаје почаст узимајући оружје „Пред-прси.“

Послије овога почасна чета оставља један вод људи а враћа се предвођена војеном музиком, главном улицом до пред Војени Стан.

2) У 9 сати из јутра, Његово Краљевско Височанство Књаз Насљедник, окружен својом свитом на коњима полази из Свога Двора у парадним колима у стан Свечара, а одавле заједно са Јубиларом, праћен истом свитом, полазе заједно пред Војени стан. Чим овај свечан поход крене искрај стана Јубилара, опалит ће се са „Табље“ 11 топовских метака, и то у таквоме размаку, како ће посљедњи метак

пукнути, кад овај свечани поход стигне на Обилића пољани пред упарађеним батаљоном.

3.) При наступању Његовог Краљевског Височанства Књаза Насљедника са Јубиларом и свитом, командант батаљона командује „пред прси,“ сријета са рапортом, а војена музика интонира државну химну. За тијем узвишени Командант стојеће војске заједно са Јубиларом прегледају батаљон и полазе на подесно мјесто ће ће исчекати дефилирање батаљона.

Командант батаљона одводи батаљон на одређено му мјесто, ту се ставља на челу батаљона и дефилује парадним маршом испред Јубилара одавајући му за то прописане почасти.

4.) Кад се дефиловање сврши, Његово Краљевско Височанство Књаз Насљедник, са Јубиларом и свитом, излазе у салон Војеног Стана; ту их дочекује командант батаљона, окружен са гг. официрима, и части их пригодним пићем.

5.) Из Војеног Стана, Његово Краљевско Височанство заједно са Свечаром и праћен свитом, долазе пред стан Јубилара, ће га оставља да прима честитке.

Јубилар ће примати честитке од $10\frac{1}{2}$ сати из јутра па до подна, за које ће вријеме ред обдржати гг. официри почасне чете, а музика ће свирати пред стан пригодне комаде.

6.) У 12 сати давати ће Његово Краљевско Височанство Књаз Насљедник — ручак у просторијама војене Лабораторије у част Јубилара — на овом свечаноме ручку, имати ће право да присуствују само она господа, која нарочитим позивницама зато буду позвата. Сала која буде зато одређена украсит ће се свечано. На овоме ручку подигнути ће здравицу, Јубилару, Његово Краљевско Височанство Књаз Насљедник као домаћин Свечаности.

За сво вријеме ручка свирати ће војена музика, а чланови одбора обдржавати ће потребити ред.

7.) По-подне између 5 и 6 свират ће музика у варошкој башти.

8.) На $8\frac{1}{2}$ сати давати ће „Соаре“ Његово Краљевско Височанство Књаз Насљедник у своме Двору и парку за сву ону господу, која су имали част бити позвани на ручку. У тој сврси, илуминират ће се парк Његовог Краљевског Височанства Књаза Насљедника, тако исто басен и ограда са лумином и балонима, војена музика свирати ће разне комаде, а у подесно вријеме пуштат ће се ватромети.

Цетиње, 12. Јуна 1901. ОДБОР.

(**Књаз Мирко у Риму.**) Овај млади наш Књаз, који је у музичном свијету већ познат са неколико својих лијепих композицијах, за вријеме свог скорашњег бављења у Риму, компоновао је један марш под насловом „Ricordo di Roma,“ и упознав се са славним итанијанским композитором Маскањом тај његова композиција била је изведена у Народном Позоришту (Nazionale Drammatico). Ево што пише о тој вечери „Трибуна:“ „Синоћ је била кућа препуна елегантна. Публику је особито привукла објава да ће бити извршени марш Ricordo di Roma, састављен Књазом Мирком. Овај је присуствовао из дворске ложе. Марш је био извршен орхестром, и публика је захтијевала бурним аплаудирањем да се понови. Књаз Мирко, који се био удаљио из ложе за вријеме извршења марша, опет се појавио са маестром Маскањом и поздравио је више пута главом слушаоце у знак захвалности. Сви присутни стојећки аплаудираше.“ Сјутра дан се на опће затјевање иста композиција морала поновити. О овом догађају „Трибуна“ доноси читав чланак у рубрици „Дневни разговори,“ који овако завршује: „Одиста стари *прошоком*, са својим укоченим правилима, пада: није ту само млада Јеврона младих народа, младе свијести, него у свему овоме обнављању грађанског свијета, појављују се и младе династије, које у политици, у умјетности, у животу постају приступачне миоштву, које се уздиже постојано интелигенцијом, радиношћу и обичајима. Инак су оне, ове нове династије, које ће извршити једно корисно дјело: демократију књажества. Уз то — нека буде ма и као симптом почетни и пролазни — као кроничари морали смо забиљежити популарно извршење марша Књаза Мирка.“ Уз ово треба да забиљежимо, да су римски листови пратили нашега младога Књаза најсимпатичније за све вријеме његовог борављења у Риму.

(**Успаванка Њ. Крал. В. Књагињици Јоланди — Маргерити.**) Г. Марио Руссо у Сплету написао је и штампао на посебним листовима у дивот-издању сљедећу лијепу италијанско-српску успаванку, пуну нежности, вјеран израз српско-италијанских истинитих осјећаја. Да не би пошла изгубљена, ми је у наш лист саопштавамо, увјерени да ћемо угодити нашим читаоцима. Ко не знаде италијански, по српским стиховима бар у главноме ће разумјети италијанске. Српски стихови су штампани ћирилицом.

Dormi, regal Fanciulla,
o dupo duše moje,
nella morbida culla
дар слатке Бабе Твоје.

Due popoli potenti
над Твојим санком бдију;
due cherubi fulgenti
дивно ти лице крију.

I primi son guerrieri,
непријатеља страва;
vinser armi e corsieri,
велика им је слава!

Quegli altri han d' oro i nimbi,
сребрена су им крила,
e fan sognare i bimbi ...
Спивај, Кнегињо мила!

Sogna il Tuo Sangue invitto
и славу рода Свог',
e trionfante il dritto
Кој' Ти дарова Бог.

Sogna, regal Fanciulla,
o dupo duše moje,
nella morbida culla
дар слатке Бабе Твоје!

Уз ову пјесмицу, доносимо и ово карактеристичко „неколико ријечи с моје душе написаних“ од једног старог српског учитеља у пенсији из Панчева, а управљених преко нашег листа Њиховим Величанствима Краљу и Краљици Италије, с молбом да их штампамо: „Сретно Вам било Првенче мило — дај Боже, кад ногом пође — да онда и братац сретно на овај свет дође — Деди, Мајки једној и другој на радост — да Сеји брат а Опу Насљедник престола буде! — Ово је искрена жеља Арсе Данкуца, српског учитеља.“

(**Из дјевојачког Царице Марије Института на Цетињу.**) У четвртак 14. о. м. завршена је свечано школска година у овдашњем Институту. На $10\frac{1}{2}$ ура било је благодарење у институтској цркви, а послије тога читане су оцјене ученица свијех разреда у присуству ЊЊБ. КрКр. ВВ. Књаза Господара, Књаза Насљедника и Књагиње Милице, царско-руског министра г. Власова, министра Просвјете г. В. С. Поповића и многобројних родитеља питомица.

Успјех био је у опште у свијем разредима одличан, а све ученице најстаријег разреда, њих 16 на броју, свршивши одликом своје осмогодишње науковање у Институту, оспособљене су за учитељице нижих и средњих женских школа и примиле су из руку Њихових Краљевских Височанстава односни диплом и сувише свака још и новчану награду од 200 фиорина. Цијелу ову свечаност завршило је свирање дворске оркестре у институтској башти.

Пишу нам из **Цуца**:

У кратком току времена кроз шест мјесеци, племе цуцко претрпље велики губитак, тугу и жалост, изгуби свог орла подкомандира Ђура Р. Кривокапића, свог капетана Сава Симовића, а у четвртак 31 маја изгуби и трећег вриједног и похвале заслужног мјесног надзор. осн. шк. цуцке у Бати, официра Лазара М. Кривокапића, који на 4 уре по подне предаде своју душу Богу у 45 години свог земног живота. Тога дана, на тужни лелек и плач његове родбине, свако брдо и главица одазва се са тужним леле! Кроз неколико минута скупи се мноштво народа, ће стаде лелек и кукњава, да срце пукне од жалости; тако је трајало све до на 10 ура пр. подне 2 јуна. На 2 јуна око 10 ура пред подне, окупило се цијело племе цуцко, покојникови другови официри са својим четама, неколико Његуша, Теклића, Рудињана и рођаци му из Никшића. Војници његове чете, под управом пјешака, дошли су са превртнутим пушкама пред покојникову кућу, ће је његово мртво тијело лежало, за којим су жалосне гласове издавали, као дјеца за својим оцем. Спровод је кренуо на 10 ура. Најприје ђаци са великим крстом и свијећама, позади њих учитељ, три свештеника и два ђака који су носили вијенац од цвијећа, а за њима мртво тијело у скрињи, које су изнијели из куће четири официра. С лијеве и десне стране скрње пошли су војници под оружјем. За мртвачком скрињом пошла је покојникова родбина, а за њима народ. Тако се пошло до храма св. Николе у Грабу. Пред храм један официр са неколико војника под оружјем одали су почаст мртвом тијелу. У цркву су га унијели четири официра, ће су свештеници свршавали опијело, па га онда истим начином изнијели и допратили до његове вјечне куће, у коју је био положен руком своје родбине. По свршетку опијела учитељ Ш. Калуђеровић држао је врло красан говор, истичући покојников живот, врлине и заслуге. Послије један војник његове чете С. Ђ. Кривокапић изговорио је у стиховима једну пригодну жалосну пјесму.

Као младића пуна снаге и тјелесних врлина, у најтежим часовима, за вријеме насиља Отоманског на нашу домовину, ће се тражила слобода отаџбине са мачем у руци; ће се своја и непријатељска крв лила; ће је судила сабља, мач и пушка; у свим крвавим бојевима, у којима је учество вао јуначки баталеон Стевана Матановића, могао си га видјети, гдје са својим неустрашивим срцем, јуначком мишицом, са мачем у руци, ће лети у ред првих јунака. За која јунаштва и способност после бојног рата добио је одличја, која красаху његова јуначка прса, и буде постављен за четног официра; коју дужност вршио је на задовољство својих старјешина и подручне му чете, од које је био љубљен, као што видимо из потоње почасти, коју му чета одаје.

Са сваким је живио у јединству, слоги и браћкој љубави, због чега је и добио ону љубав у свом племену и изван њега, те за вријеме његовог дугог боловања био је посјећан од племеника и друго-племеника, који долажаху да му олакшају часове у његовом тешком боловању, све до његовог посљедњег издаха. У њему је племе изгубило човјека пуна душе и честитих осјећаја; браћа брата, а држава вриједног чиновника и борца.

У овом племену његова истинитост и човјекољубивост служиће за углед.

Лака му родна земља, коју је као човјек својски љубио као јунак јуначки бранио. Вјечни покој његовој души!

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ПЕТРОГРАД, 9 јуна. — Велика Књагиња Марија Георгијевна, супруга Георга Михајиловића, родила је шћерку.

СОФИЈА. 10 јуна. — Велики Књаз Александар Михајиловић посјетиће двор у Еуксиноградy, па ће посјетити Софију и Шипку.

РИМ, 10 јуна. — У камари при расправи унутрашњег буџета Занарделли је изјавио, да је право одуставања од радње радничких удружења највиша обрана радника, које ће влада штитити, а само у случају простих преступа распуштаће удружења, као што и сада чини. Говорник изјављује да није привезан при крајњој љевици, него је у интересу установа привући што више странака око либералне монархије. Завршује, ако је влада погрјешила, што је одбила политику угњетавања а штитила слободно вршење јавних права, можете нас осудити. Дневни ред опозиције био је одбијен са 264 против 184 гласа. (О овој сјајној побједи Занарделијева министарства у идућем броју опширно.)

МАДРИД, 11 јуна. — У Валенси јавно мњење узрујало откриће тајне капеле гдје су свештеници вршили одвратна дјела над ђевојчицама. Било би дванајест жртава тог религиозног вјежбања.

ПЕТРОГРАД, 11 јуна. — Здравље Царичино и новорођене Велике Књагиње иде добро.

ЛАЈПЦИГ, 13 јуна. — Највиши суд царевине одустао је од истраге против Вајланда, који је извршио атентат на Цара Вилхелма.

БРЕМЕН, 13 јуна. — Вајланд ће бити стављен у бошицу.

ПЕТРОГРАД, 14 јуна. — „Ново Времја“ доноси из Владивостока, да је у Кореји буна. Више мисионера били би убијени. Послата је војска да успостави ред.

БУКАРЕШТ, 15 јуна. — Изванредно засједање парламента отворено је Краљевском посланицом.

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН, 9 јуна. — Не потврђује се, да је Бота са својим вођама одлучио да се преда, или да се већ и предао.

КРАДОК, 10 јуна. — Инглези су изгубили код Ватерклофа 10 мртвих, 4 рањена, 66 заробљена. Бури само једног мртвог.

МАРСЕЉ, 13 јуна. — Бурско изасланство са мисијом код Лајдса дошло је и опровргава одлучно, да се Бота намјерава предати. Бота ставља услов мира независност република и амнестију за Холандезе у Капланду. Валијер сматра положај врло повољан за Буре.

КЕЉН, 13 јуна. — „Келнише“ вели да може изјавити, да Цар Вилхелм не мисли примити Кригера.

РОТЕРДАМ, 14 јуна. — Кригер је свечано дочекан, поздрављен бесједом градоначелника. Кригер је захвалио на дочеку и изразио наду, да ће Бог ослободити брзо његову отаџбину.

РИХМОНД, 15 јуна. — У капској колонији велике силе бурске напале су Рихмонд. Нападај је трајао цио дан. Бури су се повукли кад се приближила инглеска помоћ.

Догађаји у Китају.

БЕРЛИН, 12 јуна. — Валдерзе са члановима главног заповједништва оставио је Нагасаки и кренуо пут Адена.

ШАНГХАЈ, 13 јуна. — Принц Тшоун кренуће пут Берлина. Говори се да ће се двор повратити у Пекин преко Тјенчина.

Приватне Објаве

О Б Ј А В А

Доставља се овим свима онима, који потписатој књижари ма од чега, и ма колико дугују, да свој дуг до краја овог мјесеца изволе подмирити, јер у противном случају биће приморана наплату после овог рока тражити судским путем.

Цетиње, 6 јуна 1901.

С поштовањем
Књижара **П. М. Калуђеровића.**

Р. 48 Бр. 46 2—3

О Г Л А С.

Преставници државнијех учитеља никшићске и брдске нахије, држали су свој први састанак на Богетићима 28. Маја о. г. ради оснивања међусобног учитељског удружења. Тога дана саставили су и привремену Управу, која има да спреми нацрт Правилника до 1 Јула о. г.

Привремена Управа ријешила је да **Прва главна Скупштина** буде у **Острогу** 1 Јула — с тога учтиво позива државне учитеље брдске и никшићске нахије, да се тога дана изволе наћи у Острогу — ради конституисања удружења и избора сталне Управе.

Никшић, 5 Јуна 1901.
Бр. 5.

Привремена Управа: Предсједник *Н. Ђ. Иванчевић*
Подпредсједник поп *Јован Дамјановић*. Тајници:
Никола Лековић Радосав Бацковић

Р. 101 Бр. 47 2—2

О Б Ј А В А.

Др. Франческо Дуранти, очни љекар у дјечијој болници у Бари (Италија) и члан „Société française d' Ophtalmologie“ чоће ће на Цетиње 22 Јулија, и даваће ту љекарске савјете до 20 Августа. Сиротињу лијечи *бесплатно*.

Р. 35 Бр. 48 1—3

О Б Ј А В А.

Продајем моју кућу у старој варопи са $\frac{1}{4}$ рала башче и шест рала земље у Рудом пољу, кућа је дугачка 10, а широка 8 метара, на горњем боју двије камаре, кужина, портик, са шест прозора по плану, доље двије камаре по једним прозором, портик између њих и уз кућу приграђена кужина.

Ко жели исту имовину купити нека се пријави потписатоме најдаље до 15. Јула. Имовина ће се уступити понудиоцу најбоље цијене.

Никшић, 26. Маја 1901 год.

Јоксим Дубљевић.

Р. 78. Број 49 (1—2)

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Г. Цано Рецовић Србин Мухамеданац, трговац из Никшића, посјетио је школу Рићанску прије неколико дана и поклонио сиромашним ученицима ф. а. в. 5. Јавним путем изјављујем г. Рецовићу топлу захвалност; дај Боже да се на њега и други угледају.

Рићани, 12/VI 1901. год.

Петар Стриковић, учитељ.

Р. 45 Бр. 50 1—1

Уредник: **Др. Л. Томановић.** Издавалац: **Државна Штампарија.** У К. Ц. Државној Штампарији.